

09.1
5
P.2

รูปและเรื่องขุนช้าง

กลอนเสภา

โรงพิมพ์ไท

ถนนรองเมือง จังหวัดพระนคร

พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๑

กำเนิด
ขุนช้าง

บทนี้จะยกไว้เสียก่อน

จะกล่าวกลอนถึงกำเนิดคนทั้งหลาย

เมื่อแรกเข้าสู่ครรภ์บรรยาย

ว่าชายผีแสนร้ายบนปลายไม้

กลางคืนบั้นรูปหัวเราะขิก

แล้วหยิบหยิกบีบบี้มิเอาดำได้

บั้นแล้วบั้นเก่าเผ่าริกไป

เอานั่นนี่ได้ให้ครบครัน

คืนหนึ่งผีบนอยู่ปลายไม้

ยังมีสัตว์อยู่ในนรกนั้น

ทนทุกข์เวทนาสากรรจ์

ครันสิ้นกรรมทำนั้นก็พ้นทุกข์

จตุจากเพศเปรตตอสุรกาย

วุ่นวายวิงมาหาความสุข

จะไปสวรรค์มีที่นั่นจะพ้นทุกข์

ผีบนนั้นจึงซุกเข้าไปในครรภ์.

ผ่าน

ฝ่ายนางเทพทองนั้นนอนหลับ

พลิกกลับก็เพื่อมะเมอฝัน

ว่าข้างพลายตายกตั้งตถึงชั้น

พองชั้นหัวนั้นเนาไหลลงไป

๑

ยังมีนกกตะกรุมหัวเหม่

บินเตร่เร่มาแต่ป่าใหญ่

อ้าปากคาบข้างแล้ววางไป

เข้าในดอกกลางที่นางนอน

๒

ในฝันนั้นว่านางเรียกนก

เชิญเจ้าชรวหัวถกมานีก่อน

นางคว่าได้ตัวเจ้าหัวกล่อน

กอดนกกับข้างนอนสบายใจ

๓

ครืนตื่นฟื้นตัวปลุกผิวปล้น

เหียนรากตัวสั้นไม่กลั่นได้

ให้ همینข้าง همینนกกิตอกใจ

โยกโยกคือพ่อข้าไหวช่วยทุบคอ

๔

ขุนศรีวิชัยตกใจจ้าน

ลูก^๕ชนลดนลานตาปอหลอ

เอามือเข้ากำขยำคอ

พอหายรากเล่าต่อความฝันไป

๕

ขุนศรีวิชัยจึงทำนายฝัน

อ้อเจ้าจะมีครรรภ์หาเป็นไรไม่

ลูกของเราจะเป็นชายทำนายไว้

เหมือนนกกตะกุ่มตัวใหญ่คาบข้างมา

๖

จะบริบูรณ์^๖พูนสวัสดิ์ดีแล้วเจ้าพี่

แต่ลูกของเรา^๕นี้จะชายหน้า

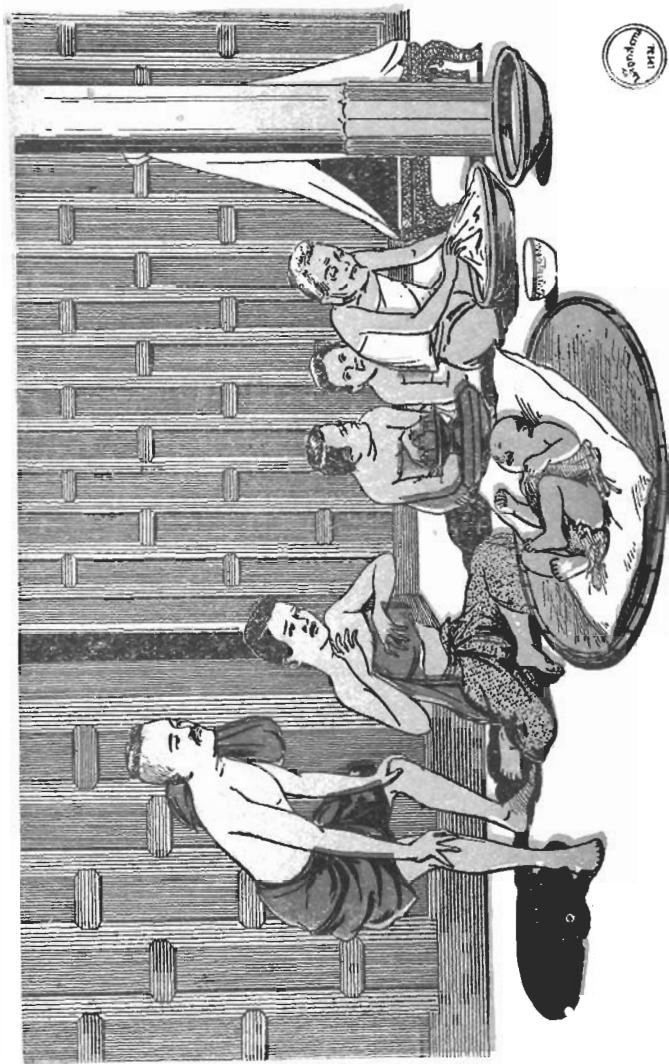
หัวล้านแต่กำเนิดเกิดมา

จะมั่งมีเงินตรากว่าห้าเกวียน

๗

ฝ่ายนางเทพทองไม่รับพร
 กุมต้องชะย่อนไม่หายเหียน
 โคตรแม่มิ่งช่างมาให้อาเจียน
 อ้ายหัวเดียนโดนเกลี้ยงจะเดียงไย.

1941
Ravi Varma
Mumbai

คลองคดุก

จะกล่าวถึงนางเทพทอง

ท้องนั้นโตใหญ่ขึ้นค้ำหน้า

ลูกนั่งอึดอึดถัดไปมา

ให้อยากเหล่าเนื้อปล้ำตัวสั้นรัว

น้ำตายไหลร่ตั่งผึกะลือ

ร้องไห้ครางฮือฮ้อนวอนผิว

เหมือนหนึ่งตาหลวงเข้าประจำตัว

ยิ่งให้ กินตละยั่วยิ่งเปนไป

ปลาไหลไก่อกบทั้งเต่าฉา

แยบึงอิงนาไม่พอได้

หยิบคำโตโตไม่เข้าไป

ประเดี้ยวเหล่าสั้นไหไม่ช้อทน

๑๖

๑๐

๓๑

เจ็บปวดหลายเดือนที่ตก

พระอำนาจก็ออกแดดอยู่ตัวสั้น

ท้องลดทศมาสลูกถึบยื่น

พอใกล้ฤกษ์ยามนั้นเจ็บหนักไป

๑๒

บิดตัวเรียกผัวหาพ่อแม่

ร้องเพื่อนเพื่อนแซ่ไม่เอาลำไต้

ฝ่ายผัวพ่อแม่และข้าไท

วิ่งวุ่นครุ่นไปที่บนเรือน

๑๓

บ้างก็เสกมงคลปราชเข้าสาร

เอาเบียบบนถนนเห็นผ้าเกลือ

บ้างเร่งหมอบตำแยอย่าแซ่เพื่อน

ข่มท้องร้องเตือนลูกขวางตัว

๑๔

บ้างก็เข้าหนุนหลังนั่งเคียงข้าง

นางเทพทองร้องครางพลางกลอกหัว

ขุนศรีวิชัยนั้นตัวสั้นรัว

จิกหัวแล้วเป่ากระหม่อมลง

๑๕

หมอต้าแยแยงแย้เข้าคร่อมห้อง

แม่นางเทพทองเข้าข่มส่ง

ตัวสั้นห้วนไหวมิใคร่ลง

หมอต้าแยว่าตรงแล้วข่มมา

๑๖

ยายคงโก้งโค้งไชยงข่ม

เลี้ยงผลุดนอนล้มไปจมนผา

ลูกร้องเงงแม่ล้มตา

พอข้างเผือกเข้ามาถึงวันนั้น

๑๗

นางเทพทองเหลือวหน้าคว่ำลูกชาย

พลิกคว่ำพลิกหงายอยู่ตัวสั้น

ทุตลูกบัตดีเหมือนผีบิน

หัวล้านในครรรกตั้งวงเดือน

๑๘

เลี้ยงแรงอุ้มห้องประคองมา

ชกโคตรแม่อำมหาชเรือนเขื่อน

เลี้ยงมันไว้โยยายเพื่อนเรือน

หัวเหมือนโคตรข้างไหนให้เกิดมา

๑๙

ตาแล้วจึงเข้าไปนอนไฟ

แม่นมข้าไทให้รักษา

อาบน้ำบ่อนเข้าทุกเวลา

ไกวเปลให้เข้ามาทุกวัน

๒๐

บริบูรณ์พูนเกิดกว่าแต่ก่อน

เพราะบุญของลูกอ่อนได้สร้างสรรค์

แต่เกิดมาเงินตราอุดมครัน

ข้าหญิงชายนั้นมากมายไป

๒๑

พะเอิญให้แม่เคียดเกลียดขัง

แต่มีงคังหาใครเสมอไม่

บูยาตายายสบายใจ

จะให้ชื่อหลานไว้เป็นมงคล

๒๒

แม่ฝันว่านกตะกรุมคาบข้าง

บินมาแต่ทางพนาสณฑ์

พาไปให้ถึงในเรือนตน

หัวล้านออกขนแต่เกิดมา

๒๓

เมื่อตกปากถูกษ์พารของหลานชาย

ข้างเผือกมาถวายพระพันวษา

จึงให้นามตามเหตุทั้งปวงมา

หลานรักของข้าชื่อขุนข้าง

๒๔

แล้วให้เอาเงินทองกรองใส่คอก

กำไลมือนั่นชื่อทั้งสองข้าง

กำไลเงินใส่เท้ากำวซากาง

ปวงเหล่าสองข้างเช่นหลานยา

๒๕

เอื้อคาศรัยอ่อนจำหลักทับ

พริกเทศประดับกำไลบงา

ห้อยอยู่ต้องแต่งแกว่งไปมา

ยิ้มหัวหาหาอำปากโจน

๒๖

นางเทพทองร้องตำอ้ายยาจาก

ข้างเต็นหยกหยกเหมือนตลกโชน

ยึดไว้ไม่นิ่งตละถึงทะเลโมน

อ้ายผีโกลนที่ไหนบั้นได้มา

๒๗

ไม่มีใจที่จะใคร่เข้าอุ้มชู

เหมือนค่างครอกหลอกกุกุชายน้ำ

ทำตาบ้องแว้วแมวกินปลา

อ้ายตายท่าต่ำแข่งไม่เว้นวัน

๒๙

พอซุนข้างสามชวบไปเที่ยวเล่น

เด็กเห็นก็กลัวจนตัวสั่น

โน่นแน่แม่เอ๋ยอะไรวนนั้น

มันอัปากยิงฟันซ้ำพรันใจ

๓๐

นางแม่ห้ามว่าเจ้าอย่ากลัว

ซุนข้างดุกเจ้าขรวบ้านรวใหญ่

เขาเปนเศรษฐีมีข้าไท

อย่าก็ตขวางหลีกไปให้เขามา

๓๐

சென்னை 1912.

เล่น

จะกล่าวถึงพลายแก้วกับขุนช้าง
ทั้งสองข้างออกไปเล่นกับบ่าวข้า

พอพบขุนช้างพลางพูดจา
ไปซื้อเหล้าเอามากินด้วยกัน

๓๑

พลายแก้วกินเหล้าเข้าทำอีก
ขุนช้างวางหิ้งกจนหัวสั้น
ยื่นกูเมาหนักหนาจนตาขึ้น

เทเหล้าใส่ขันชวนเปนเกลอ
จึงเอามือพลายแก้วลงจตขัน

๓๒

เราซื้อต่อกันจนตายเหนอน
ถ้าใครทรยศคตต่อเกลอ

ให้เทพเซอสังหารผลาญชีวิตัน

๓๓

อนต่าบ้องครกขึงตั้งดีหมู

อุษาให้โคควักคอกูเป็นแม่นมั่น

ขอให้พลัดมารดาห้าวัยกัลป์

จ้มเอาเหล่าในชั้นชนค้วนคอ

๓๔

พลายแก้วกินเหล่าเข้าทำอีก

ขุนช้างวางบึกตาปอหลอ

นางพิมพิลาสัยชอบใจอ

สมน้ำหน้ามันหนออำยจันฑาล

๓๕

แล้วนางเด่นหงษ์ขาวต้มแกง

กวาดทรายจัดแจงเป็นริ้วบ้าน

นางเด่นทำบุญให้ทาน

ไปนิมนต์สมภารมาเร็วไว

๓๖

ขุนช้างนั้นเป็นสมภารมอญ

ไม่พักโกนหัวกลั่นสวดมนต์ใหญ่

พลายแก้วนั้นเป็นสมภารไทย

จัดแจงแต่งให้ยกของมา

๓๗

๕
12
49011
575
ก. 17

สัตว์มนต์ฉันเสร็จสำเร็จแล้ว
ฝ่ายข้างพุดายแก้วอุตตริว่า
เราเล่นเป็นผัวเมียกันเถิดวา

ขุนช้างร้องว่าข้าชอบใจ

๓๘

นางพิมว่าไซ้ฮ้ายนอกคอก
รูปชั่วหัวถลอกกฐาเล่นไม่
พุดายแก้วว่าเล่นเถิดเป็นไร

ให้ขุนช้างนั้นไซ้เป็นผัวพุดาย

๓๙

ตัวข้าจะย่องเข้าไปหา
จะไปลักเจ้ามาเลี้ยงจากข้าง

ทั้งสองคนรบเร้าใส่ชวณนาง
จึงหักใบไม้วางต่างเตียงนอน

๔๐

นางฉลาดกวาดทรายกลายเป็นเรือน
พูนชันกลั่นเกลือตั้งผูกหมอน
นางพิมนอนพุดายกลางดินนอน

เจ้าขุนช้างหัวกลั่นเข้านอนเคียง

๔๑

พลายแก้ว ไต่ตแหวกเข้าแซกกลาง
 ชุกหัวขุนช้างที่กลางเกลี้ยง
 ขุนช้างทำหลับอยู่กับเตียง
 ฝ่ายนางพินนอนเคียงค้อยเมียงมอง ๔๒

ขุนช้างวางร้องก้องกู่ไวย
 ชะไมยลักเมี้ยกจูจากห้อง
 ลูกชนงุ่นง่านเที่ยวชานร้อง
 เรียกหาพวกพ้องให้ติดตาม ๔๓

อายเด็กเด็กกราวเกรียวบัตเดียวใจ
 พวกขุนช้างลุกไล่ไม่เช็ดขาม
 พอทันพวกพลายแก้วแล้วเลยตาม
 ท่อยที่ท่อยปามเข้าตีกัน ๔๔

จุมุกครากปากแตกจนเลือดไหล
 บ้างก็วิ่งร้องให้ไปตัวสิ้น
 เรียกหาพ่อแม่อยู่แจจรร
 จนผู้ใหญ่ชวนกันมาห้ามไว้ ๔๕

นางพิมทำให้^๒อายตายโหง

พวกอาย^๒โล่งโห่ง^๒ไม่เล่นได้

อายหัวล้าน^๒ซึงมัน^๒จิงโร

แล้วพา^๒ฝูง^๒ข้า^๒ไท^๒ไป^๒เรือน^๒พลัน

๕๖

เจ้า^๒ขุน^๒ช้าง^๒หัว^๒ฟก^๒วิ่ง^๒ตก^๒ใจ

ข้า^๒ไท^๒ก็^๒กลัว^๒วิ่ง^๒ตัว^๒ลั่น

ฝน^๒ไหล^๒ใส่^๒ทาทา^๒เปนมัน

ยิง^๒ฟัน^๒แลบ^๒ลิ้น^๒แทบ^๒ลิ้น^๒ใจ

๕๗

ท่าน^๒ผู้^๒ฟัง^๒ทง^๒สิ้น^๒อย่า^๒กิน^๒แหนง

จะ^๒ประ^๒ติษ^๒ฐิ^๒คติ^๒ต่าง^๒ก็^๒หา^๒ไม่

เด็ก^๒อู^๒ต^๒ต^๒ริ^๒เล่น^๒หาก^๒เป็น^๒ไป

เทว^๒หุ^๒ต^๒ต^๒ล^๒ใจ^๒ให้^๒ประ^๒จักษ^๒ตา

๕๘

เด็ก^๒เล่น^๒สิ่ง^๒ไร^๒ก็^๒ไม่^๒ผิด

ทุ^๒จ^๒จริต^๒ก็^๒เป็น^๒เหมือน^๒ปาก^๒ว่า

อัน^๒ค^๒ดี^๒มี^๒แต่^๒โบ^๒ราณ^๒มา

ตำ^๒ราน^๒นี้^๒มี^๒อยู่^๒ใน^๒สุ^๒พ^๒วรรณ

๕๙

เขี้ยววัง

ครั้นอยู่มาขุนศรีวิชัย
กับเมียรักร่วมใจทั้งสองนั้น
จึงปรึกษายินยอมลงพร้อมกัน
ว่าขุนช้างลูกนั้นจำเวรวิชัย

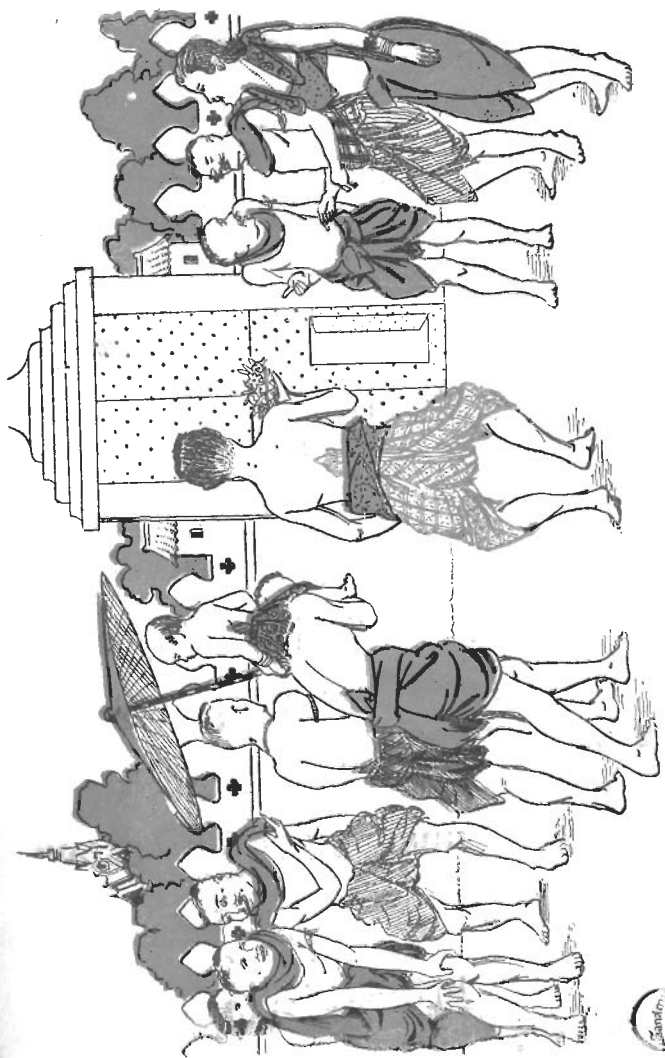
๕๐

ควรจะไปเฝ้าพระพันวษา
ถวายตัวลูกยาจึงจะได้
ให้เป็นข้าบาทบงส์ทรงชวงใช้
บังไว้ความผิดจะติดตัว

๕๑

ปรึกษากันพลันสั่งซึ่งข้าไท
ให้พาไปอาบน้ำแล้วดำหัว
ทาขมิ้นผัดแป้งแต่งตัว
เฝ้ามุกหน้าบายท้าวจนท่ายทอย

๕๒

กำไลทองสองเส้นแน่นสองแขน

ให้ ถ้อแหวนเพชรยอดตลอดใส่กำมือ

ตุเหมือนลูกเดือนปลานัยตาลอย

วิ่งร่อยร่อยยักคอเข้าหอกกลาง

๕๓

จึงให้หาอุปเตียนทั้งตอกไม้

ใส่พานจัดไปตามเยี่ยงอย่าง

ทั้งสะเบียงเคียงกันที่ตามทาง

ให้ผูกข้างพลายนั้นมาพันไต

๕๔

พ่อลูกชนนึ่งลับประคับ

ความขบออกจากบ้านรั้วใหญ่

ข้ามธารผ่านทุ่งมุงทิวไม้

บ่าวไพร่มุ่งงามตามกันมา

๕๕

ครั้นถึงวัดธรรมาก็ยบยั้ง

บ่ลงข้างข้างฝั่งแม่น้ำหน้า

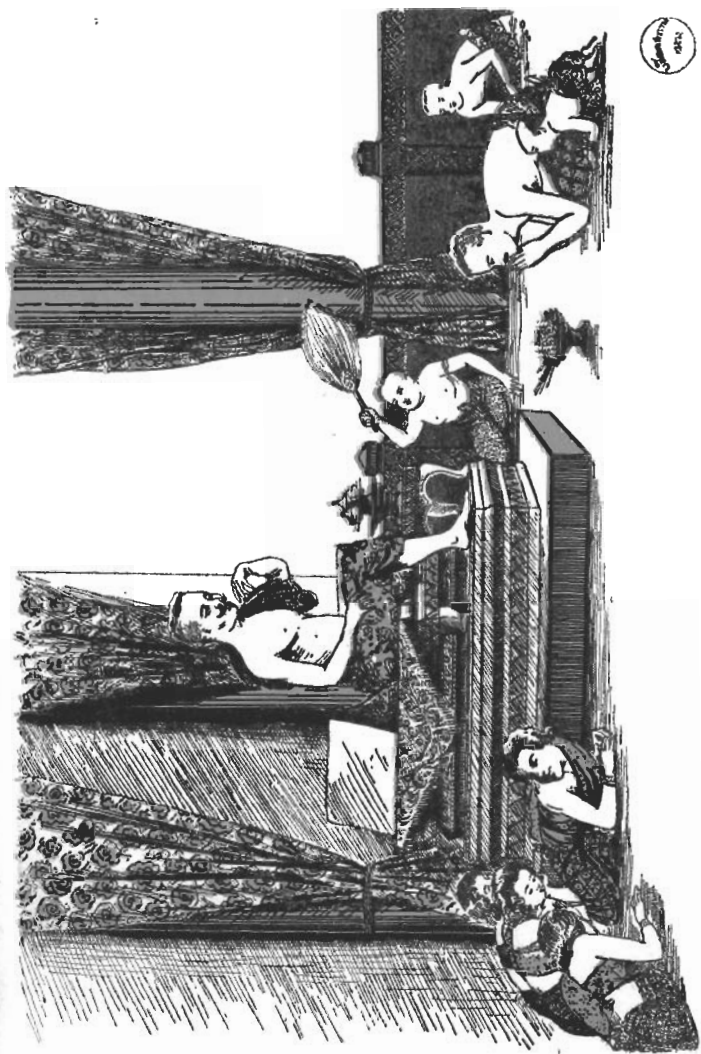
เจ้าขุนข้างกะจิริตกับบิดา

ข้ามท่าคอยเข้าในกรุงไกร

๕๖

ชาวบ้านร้านตลาดพอมาดเห็น
 ร้องว่าเป็นเวทนาน่ามันได้
 เต็กอะไรหัวล่อนกลั่นสุดใจ
 แลไปเหมือนหนึ่งหลอกบอกเพื่อนกัน ๕๗
 จะว่าค่างหรือลิงวิ่งมาเกิด
 อ้ายผีนอกละเมิดที่ไหนบน
 ชายหญิงวิ่งหัวร่ออย่างองัน
 ตจนพ่อลูกนั้นเข้าในวัง ๕๘
 พวกขุนนางต่างคนที่คอยเฝ้า
 พอเห็นเข้าก็หัวเราะราวจะคลั่ง
 ขุนช้างน้อยพลอยประหม่าละล้าละดัง
 เข้าหมอบซัดติดหลังบังบิตา ๕๙

© 1911
L. B. RAY

ถวายตัว

จะกล่าวถึงพระองค์ผู้ทรงภพ
เลิศลบบดบแผ่ขงทั้งแหล่งหล้า

ทุกประเทศเขตต์ขันฑลลมา

ออกระอาอ่อนเกล้าอภิวันท์

๒๐

ต่างถวายเครื่องราชบรรณา

ขอชนอยุธยาทุกเขตต์ขันฑล

พระเดชปกเกศเปนนรินทร์

เกษมสันต์ท้าวหน้าประชากร

๒๑

ชาติเจริญเปนสุขไสมนัส

สืบพระวงศ์พงศ์กษัตริย์มาแต่ก่อน

กรุงศรีอยุธยาสถาพร

สโมสรวุฒิสมนัสสวัสดิ์

๒๒

เสด็จในพระที่นั่งบัลลังก์รัตน์

พร้อมชนัตนวงนอองศรีสังศรี

น้อมเศียรหมอบเฝ้าเจ้าธานี

ทุกหน้าที่พร้อมพริกพนักงาน

๒๓

แต่ละหน้าหน้านวนควรวสวาท

บำเรอราชหฤทัยเกษมสถานต์

ตั้งดาวล้อมแซ่ไซในคัคนานต์

หมอบกราบคณเฝ้าเป็นเหล่าไป

๒๔

ทั้งพวกจำเรียงเสียดนตรี

ก็เรอырรัชบประสถานชานไซ

เพลิตเพลิตนเจริญราชหฤทัย

ฉวางในปฏิบัติเป็นอัครา

๒๕

พระสุริย์ฉายบ่ายแล้วลีโมงเศษ

จะประเวศออกที่พระลานหน้า

ยทจรผู้ส่งพระคงคา

ไซสุหว่ายธาวาลงชำเซ็น

๒๖

ทรงสุคนธ์หอมฟุ้งจรุงกลิ่น

พระภูษาดอกกินนรีเท่น

• จับพระแสงนาคาหน้าตั้งแปน

พอล้วนเย็นออกหน้าพระลานพลัน ๖๗

สนั่นเสียงแตรสังข์ประดังก้อง

ประโคมฆ้องกลองชนะระคะครื้นครื้น

ตำรวจหน้าข้าราชการนั้น

ต่างก้มเกล้าอภิวันท์อัญชดี ๖๘

ประทับเหนืออาสน์เยี่ยมละอออ่อน

ตั้งพระยาไกรสรราชดีห์

จึงขุนศรีวิชัยใจภักดี

กับขุนช้างคลานวีตติเข้ามา ๖๙

ยกพานธูปเทียนและดอกไม้

เข้าไปตั้งไว้ทตรงหน้า

ขุนช้างหมอบชิดกับบิดา

ภาวนาคิดกลัวแทบตัวตาย ๗๐

ครานี้^๒พระองค์ผู้ทรงเดช
 ทอดพระเนตรเห็นดอกไม้มิ^๒รูปเทียบนถวาย
 ทั้งขุนศรีวิชัยกับลูกชาย
 แย้มพระโอษฐ์อภิปรายประภาษมา ๗๑
 ฮ่ำเฮี้ยฮ้ายขุนศรีวิชัย
 นั้นมิ่งพาลูกใครเข้ามาหา
 ดุหัวหน้าสมเพชเวทนา
 เปนเชื้อวงศ์พงศาของผู้ใด ๗๒
 หรือลูกหลานหว่านเครือของมิ่งเอง
 หัวล้านโจงเหม่งไม่เอาลำไ้
 จะเอามาให้กูหรือว่าไร
 มีรูปเทียบนดอกไม้มิ^๒ไล่พานมา ๗๓
 ครานี้^๒ขุนศรีวิชัย
 กราบลงทั้นไตแล้วทูลว่า
 ขอเดชะพระองค์จังกรรุณา
 อันชีวาอยู่ไ้บั้นทมาลัย ๗๔

ขุนช้างบุตรข้าพระพุทธรเจ้า

ขอทูลเกล้าถวายไว้เป็นทหาร

ด้วยชาติราชาผู้มีลาภสักการ

มาสู่ไพศิสมภารพระทรงชัย

๗๕

แต่เกิดบุตรขุนช้างคนนี้

เงินทองของดีทั้งน้อยใหญ่

วิวควายช้างม้าข้าไท

มีพอที่จะไต่ ก็ไต่มาได้มา

๗๖

ครานั้นสมเด็จजनเรนทร์สุว

ฟังทูลทรงพระสรวลอยู่ร่วนรำ

เออหัวหุดสมเพชเวทนา

แต่ได้ลาภอย่างว่าก็ชอบกล

๗๗

เดี๋ยวนี้มันยังเด็กเล็กอยู่

จะมอบไว้ให้กูไม่เป็นผล

เองเลี้ยงไว้ก่อนอย่าร้อนรน

ไว้เมื่อจนเติบโตใหญ่จึงให้มา

๗๘

ตริศพลางทางสั่งพนักงาน
 ใจดีของพระราชทานทั้งเสื่อผ้า
 พ้อลูกกราบงามลงสามลา
 ตัวยทรวงพระกรุณาที่ยินดี

๗๙

